

Бүгү чурттарның пролетарийлері, каттыжыңар!

БАЙЫРЛАДЫН АЛДАРЫ ДЭЭШ

КИЖИЗИДЕРИ- КОЛ НЕГЕЛДЕ

Москваның ажилчы чоннар төлөөлүкчилеринин, найыс-
дал гарнизонунун дайынчыларынын, СССР-ниң Агаар Фле-
дуунун хунунге тураснааткан байырлыг хуралы бурунгу хун
Совет Армияның академики Топ театрына болган.

Президиумга министрлеринин, ведомстволарынын, уду-
рунчулары, СЭКП ТК-ның болгаш СЭКП Москва хоорому-
нун харыскалгалы ажилдакчылары, өскү шериг началь-
никтер, совет умар чуудуң хоочуннары, партия, совет бол-
гаш хей-ниги организацияларынын төлөөлүкчилери олур-
ган.

Шериг-агаар кустериниң кол команданынчызы — СССР-
ниң наамдалган министринин ораманчызы, умар чуудуң мар-
шалы П. С. Кутахов хуралга чүве чугаалаан.

СЭКП ТК-га, СССР-ниң Дээди Советинин Президиумунга,
СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинге байырлыг чагааны ху-
ралдың киржикчилери улуг сөрүк киришкениниң хүлээп
алган.

СЭКП ТК-ның ноябрь
(1982 ч.) болгаш июнь
(1983 ч.) пленумнары уюм-
дун негизинде дүшкөн айт-
тыларын көдүртүп, күш-ажыл-
дык сагылта-чуруму күштел-
дирер дугайында кутула со-
рулганы бистиң мурнууска са-
лып турар-дыр. Ону чедип-
кенин ботандырып-биле то-
даргай хемчестерин ап, тусай
доктааларны партия болгаш
чазак хүдээп ал келген. Оон
бизиниң «Күш-ажылдык со-
циалист сагылта-чуруму»
СЭКП ТК-ның, СССР-ниң Ми-
нистрлер Чөвүлелиниң база
ВЦСПС-тин доктаалы хамаар-
жыр.

Оон-биле алыңгы танымал
оларга хей-ле болз кыр-
Шынап-ла сөөктү чыдааза
ажыл-агыгга харыскалга көп,
азыралкы көнүгүп, ала-
дырган ишти тоомчага албас
кижилерин көстүп келген
чажыт эвес. Ындыг ак сеткил-
чеге эвес чоруктуң уржунуула
эске кижилер, күрүнениң эт-
дөөрлөгүн, ашкы-төгери ко-
раар. Чижээ, нийтинин чеме-
ниге черлерин ал өрөөд.
Чыныгы позарыма чуу-кара-
лап хайылдырган мүнүштү ур-
жуу кайы кире? Ону баш-
тайгы үдөс салип ишкен ки-
жилер хөм чоталып, он сто-
лованын хүмүлөөстөгү бээр,
а сөөктү кижилер ону алба-
таб бээр. Оон түнелинде ук
мүнүш төсөр алар. Хей өрө-
дукт, ону кылырга үндүр-
гөт, эл, электри энергияны азы
олуң чүлү халас чаргыдагы
ишчил бээр. Ол бүгү күрү-
ненин хармандаан үнүп ту-
ра.

Бо чыгыс, бөдүм чижек-
тер. Ону чамак кижилер үр-
мек деп санаар чалавас. Ми-
чала-да, экономика камна-
лалыг болуу ужурут дээрин
утпас керек. «Көпестен ашкы-
уш» деп үлгөө домик бар.
Камналга, сагылта-чурум ду-
гайында чугаа чоруп турда
үрмек чүдүлөр турбас ужу-
рут деп турары алдыны тур-
ар хемчестерден калдыр.

Бо бүгүм каймак чедип
алдыр? Анаа кижизинде
ажылы кол черин элээр. Ол
дугайында партиянын хоочу-
нары-биле СЭКП ТК-га бо-
ган ужуражышкын, анаа
СЭКП ТК-ның Чингине сек-
ретари, СССР-ниң Дээди Со-
ветинин Президиумунун Дар-
ганы эш Ю. В. Андроповтун
чугаазм тодаргай херекчел.
Ону бодум партиянын бол-
гаш күш-ажылдык хоочуна-
рынын сагынга кирер кижилер
болганымда, улуг сомураа-
биле танымшым.

Пенсионерлерин калдыкка
байдалап өрөөнүп көрүп тур-
ган оларны кызыл шыдаар
ажылында хараа түзүп дээни
дык көп деп санаар-дыр мен.
Хүндүдү айтпанындагы үнө-
даа хол куруг олурага, дыка
этпек. Мен шериг чораян ки-
жи мен, пенсиялп үткенден
бээр бо чым-он чыл болур.
Мычига чедир анаа олурүп
көрбөйм. Баштай Тыва
АССР-ниң күрүнө архивине
ажылдап турдум. оон Ми-
нистрлер Чөвүлелине инст-
рукторларда-да, «Тыва со-
веттеринде каттыжышкынна-
га база ажылдап чорудум. А-
гы үдөс хей-ниги ажалда —
Тыва АССР-ниң Министрлер
Чөвүлелинин штаттап даш-
каар инспекторунда мен.

Партияны үдүмүм Кызыл
дизин № 2 курталга-ажылдап
участкула, мында база хей-
ниги даалаталып мен. Пар-
тиям кескинуу болушкан,
дадыр чыгар талы-биле
харыскалга менээ оонашкан.
Эш Ю. В. Андропов ук ужу-
ражыга үдөсиде «Чугаа да-
дыр төлээр-биле болгаш пар-
тия хуралдарында киржип-
биле оларны партия органи-
зация-биле харылаады кы-
зылгалар болар» деп чугаа-
лаан. Ону база деткээс ар-
там чок. Бистин-даа эге ор-
гандаптыла милдиг комму-
нистер бар, оларны-биле
ажылдап ама-даа күштелдирер
бис.

М. ДАВАЛАЙ,
СССР-ниң Чекестик Күш-
териниң хоочуну, 1937
чылдан бээр СЭКП ке-
жигүчү, пенсионер.

киришкенин талы-биле хемчестерин
база айткан.

Эртем-техниктиг депшиг-
лени дүргөдери талы-биле
ажылдык кол улагыш-
кыштарынын бирээс болза
бедик бүдүрүкчүлүг станоктар-
ны, машиналарны болгаш ме-
ханизмдерин, робототехника
комплекттерин болгаш сапа-
га техниканы ажилдарынын
үндөсинеги техникоттуг чо-
рудуттары камна-биле ав-
томаттадыр болур. Ол со-
рулга-биле төлөөлө болгаш
конструктор ажилдарынын
хуусаагы кызылары болгаш
шынарыл ажилдерин. хол-
биле кылар ажилдарын дыка
эвээжидир, үндүрүп турар
продукцияны техниктиг деп-
шени бөдирдин хандырды
турар автоматтапкан бүдүр-
гөдери болгаш автоматты-
кан төлөөлөшкенин систе-
маларын тургузарын дүргө-
дир алар.

Улус ажал-агымыга эртем-
ни болгаш техниканы че-
диргидерин негиздерин
дүргөдери дээс каттыжыш-
кынары, бүдүрүлгелерин,
министрлеринин, ведомст-
воларынын коллективтерин
болгаш оларын удуртучу-
лары харыскалгалык бедилер
талы-биле хемчестерин ком-
плексин доктаада база то-
даргайлаан.

СЭКП ТК-ның Политбюро-
оо-да чамак айттыларын
чугаалажык көргө.

СӨЗҮНГЕ ЭЭ БОЛУР

сигенин белеткээр. Хоочун хой-
жу Сүтү Сунадына Сат мал
чөм белеткээрине эске эш-
өрөөдөн шыгалар, 19 тона-
ны сараатпап алган, 60 хү-
нерде бригадын кескинуу-
ри-биле ажал сиден белетке-
лине ажалдап турар.

Ниятинин өрөөнчигер иле-
кейин киржи турар. Ботта-
рынын кымык күш-ажыл-
биле Салаа Маала, Кара-Сал
Аржаалай, Улаан Сат, Орлан
Монгуш, Салбай, Куулар
болгаш өске-даа он-он школа-
чылар шыгалар, сиден кезе-
ринге, бөдөринге, көпөзүн-
ринге, сарааттарыга төлө-
түп үлүүп кирген.

Советтун дирекциязы, пар-
тия, профсоюз, комсомол ко-
митеттери социалист чарыш-
ты дээштик организациялар,
«Күш-ажылдык социалист
сагылта-чуруму» быжылгаар
талы-биле ажалды күштел-
дирер дугайында СЭКП ТК-
ның, СССР-ниң Министрлер
Чөвүлелиниң болгаш ВЦСПС-
тин доктаалыга дуушур
күш-ажылдык сагылта-чуру-
му быжылгаар, организация
чорукту экижээр хемчестерин
бригада, эвено бүрүзүде ап
турар.

Совет бо хүнерде силос
салырыч эске кирпирет.
Анаа ажалдаар машина-тех-
никаны, механизмдарыны
четкелээ. Эки шынарыг по-
гаан массанын нийтинин малы-
га кыска хуусаада белеткээр
хүлээлгени олур алган.

С. БАЛЧЫР,
Т. ХЕРЕК,
ЧУРУКТА: хойжу С. Сат.

Ю. КОСАРЬКОВТУҢ фото-
зу.

Келир кыска нийтинин мал-
ны эки шынарыг, четчир
салыг мал чөмнөри белеткеп
алыр дээс Чөөн-Хемчикте
СЭКП-ниң XXII съездин а-
тыг сохотуң ажал-ишчиле
бо хүнерде кымык
ажылдап, пизинг оонаала-
ларың 90 хуузу шымык
айла хүдөсүр сорудам сал-
ганар.

Бо чыны ажал-агы 1850
тона сиден белеткээр пла-
ның. Ону чогуур үдөсиде бе-
леткээр-биле механизат-
тыпап бир бригадын, 9 эвено
ноу тургуска, планын бер-
ген, оларны четчир салыг
машина-техника, дериг-херек-
селдер-биле хандырган. Оон
агыда фермага, бригадалар-
га, албан организацияларга,
агиткартираларга мал чөм-
нөри белеткээр оонадалары
берген.

Сохотуң дирекциязы, пар-
тия, профсоюз, комсомол ко-
митеттери социалист чарыш-
ты дээштик организациялар,
«Күш-ажылдык социалист
сагылта-чуруму» быжылгаар
талы-биле ажалды күштел-
дирер дугайында СЭКП ТК-
ның, СССР-ниң Министрлер
Чөвүлелиниң болгаш ВЦСПС-
тин доктаалыга дуушур
күш-ажылдык сагылта-чуру-
му быжылгаар, организация
чорукту экижээр хемчестерин
бригада, эвено бүрүзүде ап
турар.

АКШ-ТЫҢ ЧАЗААНГА УДУРЛАНЫШКЫН

Совет Социалист Респуб-
ликалар Эвдиделиң Дашты-
кы херестер министрствоу
Американың Каттышкан
Штаттарының элчи черине
дараадыла чүдүлү мелегээр.
АКШ-тың Юстиция минис-
терствоу болгаш күрүнө де-
партаментин дашчыштыр
Американың Каттышкан
Штаттарының чазза совет ди-
пломаттын, СССР-ниң Ва-
шингтонда элчи черинин
секретары В. М. Березко-
ва хамарыштыр бодунун үдө-
гөшкисчилерин-биле дипломат-
тыг харылзалар дугайында
Вена конвенциясынын талы-
биле болуңа алган хүлээге-
лериң дерин азу-биле үрээ.

Ол конвенцияны дүзүрүп
алдыр, дипломаттыг төлө-
челеринин ажилдакчылары-
га болгаш оларын ө-бүлө-
дериң кескинуеринге олар-
ны турары күрүнениң юри-
дикциязы, оон иштинде адми-
нистрация эрге-хоюлу чу-
руму-даа хамарышпас.
Ындыг турбуге АКШ-тын
Юстиция министрствоу В. М.
Березковтуң огуу — школа-
да Андрей Березковтуң АКШ-ка
кезээ шагда артып калыр кү-
зөп бар азы чогуу америк
эрге-чатыргалар ык бүдүрүп
билип алыр ужурут дээр чыл-
дак-биле АКШ-тан оң үнүп
чорутуру хоруур дугайында
айтымшкын үлдүргөн, а АКШ-
тың күрүнө департаментин
болгаш өске-даа америк албан
челерин делегей практика-
да дөмөжөйрү чүзөп чок ол
дерин айтымшкын амыды-
ралга идеялык ботандырып
чоруткан.

АКШ-тың Юстиция минис-
терствоу элчи хандыгында
айтымшкыныла кирген амыг
айтымшкын үлдүргөн, а АКШ-
тың күрүнө департаментин
болгаш өске-даа америк албан
челерин делегей практика-
да дөмөжөйрү чүзөп чок ол
дерин айтымшкын амыды-
ралга идеялык ботандырып
чоруткан.

сигенин белеткээр. Хоочун хой-
жу Сүтү Сунадына Сат мал
чөм белеткээрине эске эш-
өрөөдөн шыгалар, 19 тона-
ны сараатпап алган, 60 хү-
нерде бригадын кескинуу-
ри-биле ажал сиден белетке-
лине ажалдап турар.

Ниятинин өрөөнчигер иле-
кейин киржи турар. Ботта-
рынын кымык күш-ажыл-
биле Салаа Маала, Кара-Сал
Аржаалай, Улаан Сат, Орлан
Монгуш, Салбай, Куулар
болгаш өске-даа он-он школа-
чылар шыгалар, сиден кезе-
ринге, бөдөринге, көпөзүн-
ринге, сарааттарыга төлө-
түп үлүүп кирген.

Советтун дирекциязы, пар-
тия, профсоюз, комсомол ко-
митеттери социалист чарыш-
ты дээштик организациялар,
«Күш-ажылдык социалист
сагылта-чуруму» быжылгаар
талы-биле ажалды күштел-
дирер дугайында СЭКП ТК-
ның, СССР-ниң Министрлер
Чөвүлелиниң болгаш ВЦСПС-
тин доктаалыга дуушур
күш-ажылдык сагылта-чуру-
му быжылгаар, организация
чорукту экижээр хемчестерин
бригада, эвено бүрүзүде ап
турар.

Совет бо хүнерде силос
салырыч эске кирпирет.
Анаа ажалдаар машина-тех-
никаны, механизмдарыны
четкелээ. Эки шынарыг по-
гаан массанын нийтинин малы-
га кыска хуусаада белеткээр
хүлээлгени олур алган.

С. БАЛЧЫР,
Т. ХЕРЕК,
ЧУРУКТА: хойжу С. Сат.

Ю. КОСАРЬКОВТУҢ фото-
зу.

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 194 (12284) | 1983 чылдың август 21, воскресенье | 1925 чылда
үчүлүктүңгөн | Өртөө 3 көк

СЭКП ТК-НЫҢ ПОЛИТБЮРОЗУНДА

СЭКП ТК-ның Политбюро-
зу чегелг хуралыга партия-
нын хоочуннары-биле СЭКП
ТК-га болгаш ужуражыш-
кынын түнелдерин чүдүлү-
дөп көргөн. Эш Ю. В. Андро-
повтун, СЭКП ТК-ның сек-
ретарынын партиянын хоо-
чунары-биле ужуражылгыз
болза чугаа нийтиел-поли-
тиктиг болушкун, коммуни-
стиде идеалдарын тинилтези
дээс демселде партияны хү-
рээлини, совет кижилерин
бүтү-ле салгалдарынын кал-
дыг быжыт эвенин, СЭКП-ге,
Уеиниң улуг хөдөөгө шы-
мы чоруктуң бүтүрелдиг хер-
чин болган деп. Политбюро
сапаан. Ужуражышкын хоо-
чунарынын алдарыг твария-
ныга партиянын ханы хү-
дүктелди, революсту, дайын
болгаш күш-ажылды дүржү-
лгөн, партия амыдарларын
ленинни чачымдарын хума-
лаар болгаш улам көвүдөдир,
массалар-биле харылаады
быжылгаар дугайында докта-
ма сатып салышкынын ба-
дыткап көргөскөн.

Удурталагыч стилин бол-
гаш бистиң чуртутуң амы-
дарынын бүтү талаларын
болтазыраптайжылар талы-
ны-биле, калдарын негизде-
диреринин, сагылта-чуруму

болгаш организация чорукту
быжылгаарынын, бүдүрүлгө-
ниң спецификастарынын талы-
ны-биле СЭКП Төп Комитеди-
нин ажалдап кылган болгаш
ботандырып турар хемчестери
бүтү совет кижилерин эрге-
ажыктарына дүгүлүп турар
болгаш экономиканын хөгжү-
дөсине база чогуу чазай
чоруп белдеринге чогуула-
дыг салдарын чедирер турар
деп ужуражышкын үдөсиде
демселеттинген.

Партиянын хоочуннарынын
СЭКП-ниң иштин болгаш
даштыкка политикалык тайгыз
эл-сеткил-биле депши тура-
рын, партиянын XXVI съезди-
зинин, СЭКП ТК-ның ноябрь
(1982 ч.) болгаш июль
(1983 ч.) пленумнарынын
иштиндерин амыдарында
ботандырып дээс совет улус-
туң демселенге оларын са-
лышкынын, ажилчы чонна-
рын, мылгыя аныктарынын
коммунистиде кижизиндеги
иш талы-биле оларын үрө-
түндөдиг ажилын СЭКП ТК-
ның Политбюроу белин-биле
үмелээ.

Ужуражышкынын мате-
риалдарын партия, профсо-
юз, комсомол организацияла-
рында, күш-ажылды коллектив-
терге болгаш чурттал турар

черинин айы-биле чоңга кал-
ба-биле пропагандаларын
болгаш тайылбырларын хан-
дырарын эвэлдешкен рес-
публикаларын компартияла-
рынын ТК-ларына, партия
храйкомнарына, обкомнарга
дааскан. Партиянын хоочуна-
ры-биле, ажилчы хоочуннары-
биле, ажил-агы салгалдарын
төлөөлүкчилери-биле ужура-
жышкынынын доктаамал чо-
руу турарын чер-терде пар-
тия комитеттеринге сумелээ.

Хоочуннарынын тургузуп ту-
рар айттыларын хамарла-
дыг өрөөн көөр болгаш
оо-да хамарыштыр чогуур
хемчестерин алыр, бүдүрү-
лгө болгаш хей-ниги ажил-
чорудуларынын бүтү-ле алы-
ларынга хоочуннарынын ролон
белдеринин дугайында док-
таамал сатып салырын, олар-
нын амыралкы болгаш по-
литтиг улуг дүржүлгөсүн
партия-органнарыг база
идеология ажилы, совет ки-
жилерин ленинни иделаларга
шымы болурунун, социали-
стиде Төрөөн чуртуту, комму-
нистиде партияны херезинге
бердиген болурун дүзүрүп
ажылдагы ажилдарын
партия, профсоюз, комсомол
болгаш ажил-агы органи-
зация СЭКП ТК-ның Полит-

бюрозу хүлээткен.
СЭКП ТК-ның Политбюро-
зу СЭКП ТК-ның Чингине сек-
ретари, СССР-ниң Дээди Со-
ветинин Президиумунун Дар-
ганы эш Ю. В. Андроповтун
Машина туудуун болгаш аз-
рокосмос үлөтүрүп ажил-
чыларынын националдар ара-
зын ассоциациянын
(АКШ) президентин болгаш
америк АФТ-КПП проффиз-
жышкынын ораактыг прен-
идентин, СССР-ге профза-
ил делегациянын баштап чо-
раан У. Уилкинсон-биле бе-
сеадын чүдүлүп деп көргөн.

СЭКП ТК-ның Политбюро-
зу хуралыга улус ажил-
агымыга эртем-техниктиг деп-
шигелени дүргөдө талы-
биле хемчестер дугайында ай-
тырыш чугаалажык көргөн.
Чурттуң экономикаын интес-
фикастаарынын иштиндерин
негиздеп болур эртем-техник-
тиг депшигелени улам ылай
дүргөдери хандырынын
талы-биле СЭКП-ниң XXVI
съездинин иштиндеринде
көрдүгөн хемчестерин бот-
тадыры-биле СЭКП ТК
болгаш СССР-ниң Министрлер
Чөвүлени доктаал хүлээп ал-
ган, оон төлөөлө чамак
эвэлдешкен республикалар-
ын компартияларынын ТК-

ларына, партия обкомнары-
га болгаш хооромнарга, ми-
нистерстволарга болгаш ве-
домстволарга, эртем, эртем-
бүдүрүлгө болгаш бүдүрүлгө
каттыжышкынарына, тө-
лөөлө-конструктор болгаш
технологоттуг организацияларга
баш удур чугаалажык көргөн
болгаш ол деткимчени, чүдү-
лүгүлүгүнү алган. Кол-
лективтерге ол чугаалажыш-
кынарга бүдүрүлгө эртем-
лик болгаш техниканы чаа
чүдүлгөдери иштиндерин дүргө-
дериң белик түнелдерин
кыска хуусаада калчыл чедип
алырын дугайында база ол
негиздеринин үндөсүн
үндөсүн улус ажил-агымыга
күш-ажылды бүдүрүлгө
ама белдерин хандыры-
нын дугайында сатып са-
лышкын үлгөйлөттинген.

Депшигелениг технологоттуг
чорудуларынын дүргөн иш-
тиндеринин үндөсүнине болу-
нун техника-экономика көр-
гүлгөрү-биле амы үнениң эш
эки үлөдөрлерин дүгүлүп ту-
рар машиналарын, деригелер-
ин, приборларын болгаш өскө-
дөз продукцияны ада-чурт
үлөтүрүп чоюкчу чылдарга үн-
дүрүн хандырынын ула-
ган комплекстиг хемчестерин

Малга четчир чөмнү белеткээр

АГААРГА СЫЛДАГЛАВАС

СЭКП обкомунун бюрозу болгаш Тыва АССР-ниң
Министрлер Чөвүлени мал чөмнө-
нүн турарынын дугайында райо-
нар-биле хамарлаа чөмө-
чөмө хуралда хамарлаа чөмө-
чөмө эртерин, СЭКП обкомунун бирги секретары Г. Ч.
Ширини чөмө-даа хуралды удуртуп чоруткан.

Районнарга болгаш сохоту-
тарда мал чөмнө-нүн белет-
келиниң байдалынын дугайы-
нда информациянын СЭКП
обкомунун ийги секретары
П. И. Кравченко кылган. Чө-
вүлө хуралды киржикчилер
районнарын берген өт-
четтерин республикада чугаа
ажыл-агы кампаниязын
чоруп турарынын ийги бай-
далыга немелдени кирген.

Язы-бүрү мал чөмнө-
нүн белеткээр ап бо-
лурунуң улуг аргалары со-
хоттарда бар. Республикада
багай эвес өт-сиген үнө-
нү, чыгыс чылдыг болгаш силос
кулутуларынын ажап алыр-
ның үзүн келген. Ажил-агы-
ларда четчир салыг техника,
ажылчын күш бар. Чамдык
сохоттар ол аргаларын бил-
дилеп ажиллап, хүн бүрүдө
арбын мал чөмнө-нүн белеткээр
ап турар. Мычалаа-даа дыка
хой районулар, сохоттарына
хой нуруузу шыктарда бол-
гаш шөлдерде мал чөмнө-
нүн белеткээр ажалды четпес чо-
рудуу турар. Оң түнелдинде
дүүгү партиянын мелеү дуу-
галар алыр, агарынын таар-
ымчалыг байдалдары тура-
да, сиден белеткелениң талы-
ны-биле эркен чылдыг деп-
шениң республика ама-даа
четкелээ. Шах мылгыл байлаа
дүзүрээнин болдуруп, мал
чөмнө-нүн белеткелениң бүгү
улаастарынын ажалды
шамлыкны чорударын негес
турар.

БЕДИК ТЕМПИЛЕР-БИЛЕ
Бо амыг үдөс эдгее эрге-
жок чугула, чүгө дээрге хей
төвөр чоокшудула, мал чөм-
нө-нүн белеткээрине үе мы-
рыңай эвээш арткап. Оон-би-
ле чергелештир элчегелг кам-
пания — тараа ажап алыш-
кынын келген. Чамдык райо-
нар бо ажалды эгелей берген.

Мычалаа-даа дыка хой
ажыл-агыларда чайгаар үн-
ген болгаш тараан сипенер-
ниң кезиндезин саададып ту-
рар. Эртен он хонуктуң хүн
бүрүдө Чөөн-Хемчикте 250
тонадан хой эвес сиден кезип
алган, эркен чыны ол көр-
гүзүп 400 тона чедип турган.
Тес-Хем, Монгуш-Тайга райо-
нар, Улуг-Хемниң Жданов ат-
тыг сохоту болгаш өске-даа
ажыл-агылар, Тываның
көдээ ажил-агы дүржүлгө
станциясы, С. Тока аттыг со-
хот мал чөмнө-нүн белетке-
лини божум чорудуп турар.
Каз-Хем районун ажил-агы-
ларынын колдуу ажилын
планнаткан темпизин ама-
даа чедип албас.

Мал чөмнө-нүн белеткээр

Улуг-Хем болгаш өске-даа
районнарга техниканы багай
ажылдап турар. Машиналар-
нын бүдүрүкчүлүгүн чазыс
болуп турарынын кол чыда-
лааны болза техниканы ажаа-
дамы багай чорудуп турарын
да. Дыка хой ажил-агылар-
да, мылгыя Тайдынын со-
хоттарында техниканы ажаа-
да чорудар машиналарда ар-
тык кезектер, эргежок чугула
дериг-херекселдер чок.

**Күш-ажылдык организация-
ларын экижидип, техниканы
билдилеп ажиллап турган,
мал чөмнө-нүн белеткелениң
темпизин белдеринин бүгү
аргалары бар.**

БЕДИК ШЫНАРЛЫГ
Мал чөмнө-нүн белеткелениң
чүгө дүргөн эвес, хар

РЕВОЛЮСЧУ, ДАЙЫНЧЫ, КУШ - АЖЫЛЧЫ АЛДАР

ОФИЦЕРЛЕР БОЛУРЛАР

«Ленинградтың С. М. Киров атты ийи дахыр Кы-
зыл Туктук ийи шериг командьаламның дээди учи-
лишениге кирип өөрениргеге шыгалдааның кандаады
кылдыр хулаап алырманы диялаан. Төрөөн чуртун
камгалады дээр Совет Чесектиг Күштерге болумну
бараан болуулары күзөп тур мен. Төлөптөг офи-
цер болуурун асаан тур мен...»

Невада хоорайың районнарында шериг комиссарна-
рына мындаг уткалыг билдиргичтер чүс-чүзү-биле кээп
турар. Оларынч авторлары — шеригниң дээди өөредилге
черлеринге курсанттар бооп кириккен онгу классчылар.
Амдыралда быжыг турушту шилип алырынга ДОСААФ
идеякчилери, школаларда шериг херээнниң удуручулары,
дайынчы болгаш күш-ажылдың хоочунары оларга дуула-
жып, сүмөлөп турар.

Шериг комиссарнадының ажылдакчылары хамаарышкан
районнарың школаларына ужуражылаар эрттирери-би-
ле гарнизон кезектеринде, шеригниң дээди өөредилге че-
рлеринде башкылары чалаа эккен турар.

— Мындаг ужуражыла бүрүздөй оң киржикчилери ше-
риг албаның бергедериниң болгаш быжыг чуртунуң дута-
жы, партияның болгаш чоңуң мурунга погоннарында
сыйластарың кижиликтерин бедик харысалгазың дута-
жыла дичкан, билеп алырар — деп, Калинин районун
шериг комиссары полковник Л. А. Юсевич чыгаалап турар.
Устук классчарың, шалгачы школа доозукчуу боллар-
быле бо ажылга култуурун, урун чүлүдүң ажылдакчыла-
рың күзөлдө-биле киржип турар. Ол дугайын школаның че-
гаадыгаларга, хааа паралаагыңа, бот-тыктыг урун чүлү
күзөлдөнгө тырышп, быжып, ойноп турар. Чүлө бо чыл-
дың чеди айларынла районнуң өөредилге черлеринге келир
үениң дайынчының элжиң каш клубтарын ажыткылаан.
Дайын хоочунары, шериг дивизиондарың төдөлгөс клуб-
тарың доктаамаал аалчылары болуп турар. Чамдык школа-
ларда комсомолчулар тускай стенилерин дериң турар. Олар
тус школаның доозукчулары, амгы үеде Совет Армияда бол-
гаш Шериг-Далай Флодунда шериг албаны эрттирер турар-
ларга, курсантларга тураскаткан.

В. ЦИМБАЛОВ,
СЭТА-ның корр.

Ленинград.

КАМГАЛАКЧЫЛАРНЫ БЕЛЕТКЭЭР

«Офицер — мадырлыг мер-
гезил деп темга келир үениң
дайынчының. Кировскде чаа
ажыттыккан Идууси үнүшери-
теттиң баштайм кичээли эр-
тең. Шериске келертир турар
болгаш шериг училищелеринче
кирерим күзөп турар үш чүс
аасы оолдар тус черинч.
ДОСААФ комитетиниң хура-
даар залың додур алурункан.
Университеттиң ректору К.
Нурбериш мича дээң:

ражыл турар бис. Революсчу,
дайынчы болгаш күш-ажылчы
айдарың тураскадыг че-
рлеринге похоттар бис, эрсе-
бидим коруктуң кичээлдерин,
айтырм, дарым кезгелерин,
спорттук акы-бүрү хеңдер-
лериң маргылдаалар эрттирер
бис.

Күзүтү додур-биле өөренип
эрткен соонда, шымык белет-
келбиз, идепкейлик бычаксы-
ларын шериг училищелеринче
кирерик университет сүмөлөр.

А. ТАГИЕВ,
СЭТА-ның корр.

Кировск.

Эрткен дайынның каржы-дошкун туз-
чуушунуңдан артык «балыгы» бис-
тиң чер шалда-ла экиртир сениң каа-
кан. Дайын чылдарыңның алуунуң чаңы-
зы үе эрткен тууду бистен ырап бар-
ла чылдар. Ыңгалла-даа Төрөөн чуртун кам-
галакчыларың дугайында чаа-чаа аттар
биске ам-даа билдинип кээп турар. Ол
күзүнд дугайында тожулар, чечен чу-
галар, ырылар ам-даа бижиттирер. Чүге
дээ, оларын кайы-бирээниң салым-чу-
лу совет чоңун, мадыр чоңун, тилекчи
чогадымчы, тургузукчу чоңуң коллектив-

тиг портрединге база бир көскү хевир бо-
лур.
Амгы болгаш келир үеде салгалдыг
амыр, тайбың аас-келир дээш демисе
дайын болгаш күш-ажыл хоочунарың
каттыштыр турар.

ЧУРУКТА: 36-гы штурмачы тускай
курсант бригаданың аскеруңериядан
саным-ла кижэи эң чамыл келген.
В. ХРИСТОФОРОВ биле Б. КАВАШ-
КИНИНГ фотоу.

СЭТА-ның фотохроникасы.

Бөгүн—ССРЭ-ниң Агаар Флодунуң хүнү

КҮЧҮЛҮГ КАМГАЛАКЧЫЛАРЫВЫС

В. В. РЕШЕТНИКОВ, ужал чүлүдүн генерал-полковниги, Шериг
ужар чүлүдүн кол командьалакчының оралакчысы, Совет
Эвилелинин Маадыры

ерим чедип аң, делегейиң
чаа дайынның эгелээринче бе-
леткиңиң турарлар.
Аразында харылааалыг ийи
сорулганы — коммунист тур-
гузуушкуну болгаш тайбыңны
быжыгларын айтырлыг
шынтырлыгынче болуңуң
күженишкениңиң угулду-
машаан, чуртун камгаланыр
күчүң улам бедидериле,
Совет Чесектиг Күштериниң
дайынчы сүр-күчүң быжыг-

лү — Төрөөн чуртун болгаш
социалист дем-каттышты-
рылга чурттарың айымл чок
чоруун хандыр талашы-биле
кандыг-даа нарын болгаш ха-
рысалгалыг даалгаларың че-
динкиңиң күсүңиң шылаар
шак ындаг дайынчы болгаш
күчүңү күш-тур.
Шериг-Агаар күштериниң
амгы үеде кол өзэ — ракет-
чедир самодеттар болуп
дуушкунуң дүргени сөөлү

бисте бар. Кургак тер шериг-
лериң деткинишкан, агаарга
тергидээр чорукту чедип
алыр талашы-биле хей тала-
дыг ажылды шериг ужал чү-
лү кылды турар. Хей-хей со-
вет самодеттар сөөлү чылдар-
да ужударың дүргениңиң
болгаш ыракшылың талашы-
быле делегейде анаа денне-
жир чүе чок болуп турар.
Шериг самодеттарың ужу-
душкунуң дүргени сөөлү

ийити шеригни кезектерин
болгаш каттышкышкынарын
бүрүн составы-биле агаарлап
дажылаар арта тургустуруп
келген.

Профессионал мергежилни
болгаш дайынчы белеткелни
бедидеринге чаа-чаа чедип-
киңигери социалист чарыш-
тын тилекчилери — коман-
дырлар болгаш политиче-
дакчылар В. Воробьев,
В. Иванов, В. Ребров, А. Пар-
ков, В. Малышев, А. Дербен-
ев, В. Владимиров, В. Фил-
тов оларын кезектери бол-
гаш сарылар болуп турар.

Ленин Коммунист пар-
тияны долдур сыйыг кы-
тышкан болгаш чоңуңа кы-
тыгар мек бердиген совет
дайынчылар Варшава Кезэ-
ниң киржикчилери чурттар-
ның шериглери-биле акы-хуш-
дем каттыштышаан, тайбын-
ның камгалалында серемчи-
ледиг турушпашаан, социа-
лист Ада-чуртун камгала-
лыга болгаш боттарының
патриотчу болгаш интерна-
ционалы хүлээгезин күседи-
ринге кезээде белен.

(СЭТА).

Кызыл Туктук Прикарпье
шериг округу Н. Шериг ке-
ээниң ужудуучулары ботта-
рың байыралаан дайынчы
болгаш политиктиг белеткел
талашы-биле ужал чедикши-
нериг уткаанар.

Ада-чуртун Ужал дайын-
ның чылдарында адаларың
болгаш кырган-ачаларың
мадырлыг чоруктарың тө-
лөптүг болуу-биле олар класс-
ка кичээлдерге, тренажерла-
рга, аэродромларга болгаш өө-
редилге шөлдерин тилээр-
ниң нарын мергежилниге өө-
рин турарлар.

ЧУРУКТА: капитан А. Ива-
нов болгаш ужал лейтенант
А. Грищенко олар шериг ал-
баны тергик эң эрттирер
турарлар.

В. ПЕСЛЯКТИН фотоу.
СЭТА-ның фотохроникасы.

Чаңгыс чер-чурттугларывыс

ӨӨРҮП ЧОРУУРЛАР

Дайынчы болгаш политиктиг
белеткелдин чайгы үеи. Хүн-
үзүңертиг Тыва чурттуг Че-
чен-оол Саяның шериг ху-
лаагың эрттирер турары
танк салбыры өөредилгени
организатив, идепкейлик эр-
тирер турар. Анаа кезектиң офи-
церлериниң, политиче-
дакчыларың, биче командалары-
ның чогадымчы, удуручу
ажылының болгаш дайынчы
коллектив ортуңада социа-
лист чарыштын дээштин,
анаа солдат бүрүтүң нае-
келбиз киржилген, чүткүлүү
бирги черде туруп турар.

Бүгү-ле мезелерде, коман-
далардан хертен болуу хо-
манда «Чыныш». Бу улаада ба-
за-ла хертен болган коман-
даа ханы угу өүндө шып-
шың турган казарма, опок
оолдукка чаа шаптырчылар
ары өө дег, ийне-ийне-ле бер-
ген. Келир үениң механик-
башкычылары — мерге-
жилдик танкистер каш-ла ми-
нутада танкодромга чедип кел-
ген. Рота өөредилгеге белен.

Чер, дээрн сиртилерди кү-
чүлү дайынчы машиналар
«херектен» үнгенер. Хүне-
дир чаңгыс тастың чер ма-
лыш-биле шыттыңан болгаш,
машиналар борбак-борбак
малгаштарың орачок шы-
ва-

лавышаан, бурунгаарлап орган.
Бир дайынчы машинага Саа-
укаан эжи Контукшиң-биле
кады чоруп орган. Кулак-
тааштарга команда кезек бо-
лган-ла дичалып кээп турар.
Чечен-оол автоматтыг башка-
рылгада, а Владимир — баш-
нада.

Өөредилгениң кол сорул-
гы — хей моондактыг, дий-
лаң-дагыр орукту айтыкан
хуусаада доктааткан чурум
эсгаар эртери.

— Мурунувуста кадыр до-
нү көрдүң бе? Скорозун сол-
о, оон башка машина мотору
өзө бээр. Ычан ооналга кү-
сөлдөнгө кадыр демек сал-
дымган ол — деп, Владимир
айтып диктик каап чорган.

Эжениң сүмезин эсгаар ка-
дыр доңу чүткүлү үнүп
кээрге, баарында чүрек сиң-
дир доңу чүткүлү уткуп алган.
«Демисе, Саа» — деп, ме-
ханик-инструктор оозжурткан.

— Оң талаже бичи тырт-
деп, эжи Контукшиң механик-
инструкторга улашкан. Маши-
налар дорт туткаш, кушта-
лыр бадикан. Ийирбелит
дугайларың чаңгыс аял кы-
гырал дагжааның Чечен-оол
амдыралың, черинг дески-
зинге кээп машиназын оожу-
малаа чоруй, доктаадымкан.

Өөредилгениң ийити кезээ.
Чечен-оол ажык оруктан өске
ушактоке шилчээр. Инстру-
тор база өске...

Мындаг ызымыл кичээлдер
хей-ле эрткизген. Чечен-оол
күчүлүг дайынчы төсөк —
танкыны башкарып турар
апарганыга ужал-даа чорга-
ламас. Чүге дие шериг алба-
нында дайынчы техника-биле
найралдакчырың — дорт ху-
лаагың кылдыр ол санаар.

Чечен-оол школары чылда-
рында спортка хөлчөк ынак
чорган. Хаактар келипсе, кан-
дыг-даа чер анаа дески кыл-
дыр сагындар. Шеригке
келдиргичиң мурунуңа ол
Красноярскин кезээде ажыл-
дыг техникумун II куру-
зуга өөренип турган. Ону
доозупса, Ч. К. Саа — мал-
эмчкан болур.

Танды районун «Коммуни-
змниң херел» совхозуңуң
оочун малчыныры (авазы
Өнөк, авазы Көгел Саагар)
огу Чечен-оолун шериг ал-
банында төлөптүг бараан бо-
п турарын дыкнаткан чага-би-
жикти шериг кезээден ап,
танкист огулунуң арьейки че-
динкиңи дээш сепкини-
де өөрүп оралар.

В. КАРГАПОВ.

ДИДИМ ЧОРУКТУН ШКОЛАЗЫ

Совет Эвилелин Маадыры
В. С. Афанасев-биле ужу-
ражылаа соода. Кустанын
бир ортук школаның
устук классларында дик-
туу оолдар боттарының ажи-
амдыралын Совет Армия-
биле холбар деп шынтырла-
ннар.

Алдарың чаңгыс чер-чур-
тууң сактышкыны оолдар-
га эрес-дидим чоруктуң бол-
гаш социалист Ада-чуртунга
бернериниң кичээли болган.
Василий Сафронович он тос
харымында шериг хейти кет-
кен. Воронежте Прагага кел-
дир аар-берге тулушкунуңар-
лыг узуу орукка дайынчы
он сөс танкыны ууткан.

Пилотер бажының ча-
ныңа тургустун келир үе-
ниң офицерлериниң клузуң
ажылдап кылган школалары-
ның шериг-патриотчу кижиз-
дигезиниң программанында
шериг-патриотчу кижиздиге
комиссарнадының ажылдакчы-
лары-биле бестелер, Ада-
хей оолдар боттарының ажи-
амдыралың Совет Армия-
биле холбар деп шынтырла-
ннар.

Алдарың чаңгыс чер-чур-
тууң сактышкыны оолдар-
га эрес-дидим чоруктуң бол-
гаш социалист Ада-чуртунга
бернериниң кичээли болган.
Василий Сафронович он тос
харымында шериг хейти кет-
кен. Воронежте Прагага кел-
дир аар-берге тулушкунуңар-
лыг узуу орукка дайынчы
он сөс танкыны ууткан.

Пилотер бажының ча-
ныңа тургустун келир үе-
ниң офицерлериниң клузуң
ажылдап кылган школалары-
ның шериг-патриотчу кижиз-

дигезиниң программанында
шериг-патриотчу кижиздиге
комиссарнадының ажылдакчы-
лары-биле бестелер, Ада-
хей оолдар боттарының ажи-
амдыралың Совет Армия-
биле холбар деп шынтырла-
ннар.

Алдарың чаңгыс чер-чур-
тууң сактышкыны оолдар-
га эрес-дидим чоруктуң бол-
гаш социалист Ада-чуртунга
бернериниң кичээли болган.
Василий Сафронович он тос
харымында шериг хейти кет-
кен. Воронежте Прагага кел-
дир аар-берге тулушкунуңар-
лыг узуу орукка дайынчы
он сөс танкыны ууткан.

Пилотер бажының ча-
ныңа тургустун келир үе-
ниң офицерлериниң клузуң
ажылдап кылган школалары-
ның шериг-патриотчу кижиз-

дигезиниң программанында
шериг-патриотчу кижиздиге
комиссарнадының ажылдакчы-
лары-биле бестелер, Ада-
хей оолдар боттарының ажи-
амдыралың Совет Армия-
биле холбар деп шынтырла-
ннар.

ДАЙЫНЧЫНЫН НАМДАРЫ

Июль эгезинде Кочетово суурга чед берген, Ожи-
ган Пилыч-оол (документизи-биле адаары) хоочун-
нуң магалыг солун чугазың база катал дыңнаан мен.

ЧУГААНЫН ЭГЕЗИ

Ол чугазың мынчар эге-
дээң:

— Эң баштай дыңнаан чү-
вем — авазың чугазың. Авам
ады Сумбаа чүе — Долаан
Сержи калайың уруу. «Аңаң
ичкан аалга турбаан. Хомду
дайынчыга киржип чоруй ба-
гында төртүткүген сен. Хар
эрип, хек-даан чаа-ла частып
турган үе чүе»...

Авамның Хомду дайынчыга
кады чорган чамдык өөрүп,
оларынч ажы-толун билер
мен. «Коммунизмниң херел»
совхозтун адаларың малчыны,
Ленин орденин Лаа-Суунуң
адалаа Оюн Саа-оол, академия
дооскан Лапканың адалаа Оюн
Дамыи-оол, хой бригадир
Биче-оолдуң адалаа Оюн
Ан-оол, Ичканың адалаа Оюн
Дозуудай, оон ийди Девгүр-
Көктүн адалаа Оюн Ужал-оол,
ол болза бистин черден эң
баштай Москва чеккен Ужал-
Маадыр болуй.

КЫЗЫЛДАР БЕЛЭЭ — ЧЫРАА-БОРА

Ычан он бир харлыг мен.
Авам менн Сору-Хеңиң ла-
мының аалыңа алпарып каан.
Номга өөрениң деп болааның
ол. Хелиң мезээ моол бижик
айтып берип турар. Мен оң
хоон калайың аштар турар.

Бир дүе даш-ла эрес даш
уңду. Боо-даа эсер. Оттуп
кел-ле, шугаламдан тура халы-
мы. Аал ишти өң бузуп тур.
Хелиңиң дөлдөзүн ийдиң,
хол-буу сирээр, дүзүр.
далажиң турары хөлчөк. Аал
иштиңиң менне сакшы салбайн
турарын амылган, үргүчү-ле
болд, сактып чорамын авам
өңчө, аалымче чанар-дыр
дээш халымталдым. Карагы-
зым хөлчөк. Элегес суун арай
боорда кешкеш, Суг-Бажың
дортун болд иди-ла ор мен.
Херек ишти шыкшалан, ажил
чор. Хертен кадыш-кудуш-
ла диди. Минин кээримге,
орустар аразында болдум.
Чүе-ле айтырар, орус сөс би-
лэр эвес, карактарым дамы-
дырыңа өй мен. Чалашканы
ол боор, эертке чоруптурал.
Мен тузуп алган кижилер-
ден-даа хей орус аразыңа
өскөдө. Оларынч аразыңа
Калининниң танкы каан,
ларынч эки сепкини. Тывалар
кижи. Авам оң шалың, тер-
гезин болгаш аялзыңны чы-
лап, ажил-хожууңу кылды
аар турган. Калинин менн
бажыңаа экилген, чулуң-
дугаш, са чегерин кагдым.
Аалым барааны кестүр черге
чедир үдөп каарга, манан ча-
ва берген мен. Шалганың ору-
ган ааттыг кижиз чүртүрүп
орган чүе. Келсе-ле Кара-
Сал ашак болду.

— Кызыл орус биле ак орус
чаалажып турар... — деп сөс
чедирип келди.
Дэрттамында ачам чорут-
кан, чилиң-чилиң келсе-ле, че-
ден хире арган аят сүрүп эк-
келди. Кызылдарың кадыр-
ган ааттары дээр чорган.
— Сен бичи, но күш дуза-

лаан. Сенде аят чок, ам аят
мунар — деп, орус, тывазын
холуп чугаалап, бир кызыл
партизан мезээ бора аят бе-
лекке берди. Ону Чыраа-Бора
деп шолалан алган мен.

КУШ-АЖЫЛ МЕНИ КИЖИЗИТКЕН

Кара чажымдан ажылдап
өстүм. Авамга шай хайыды-
рар чээрден чылтат апара-
нымдан эгелээш күш-ажыл-
дың ажил биле берген мен.
Он чедилер чораш, куусуң-
хай тузуп алган. Чал-Ке-
жигден Элегес күржөкчүлүг
улуг бутазын үндүр казым-
тым. Ычан аравс биделдиң
хойламын. Ол-ла чамын үжү-
бижик шыгалдадынга кириш-
тим. Мени Кызылде, хевиле
сүргүлүүчү чорудушкан. Ти-
пография ол ийи. Солон, деп-
тер өөрүүрүңе он чеди кижиз
өөренип турган бис. Үш чыл
эрткенде мастер апардым. Он
Москваже сүргүлүүчүлүг чоруду-
шкан. Анаа полиграфия тех-
никумун доостум. «Правда»
комбинатында практика
эрттирер турдум. Оон чанып
келеш, типографияга киче-
нер-мастер болуп ажылдап
тургаш, директоруңа депши-
тирдим.

АВАВЫС УДЕП КААН

Он үш харымдаа ававыс
чок аларган. Үш оолдуг, үш
кыстыг артык, ававыс бистиң
камаан доорукту азырал
каан. Совет чуртте халдап
келген эжелекчи дайынчы-
ны сымла шапчып чок кылы-
рыңа киржир ниг күзөң
изертен өгүрдөлдө шыга-
ла бижип киргеген, оң хары-
зын манат чоруп турган мен.
Акым база бижээн болду.
Фронтуже эки турарчылар
үдээр хүнүнүң бүүдүзүлде
авам дө Могайлан тергелиг
ааттыг келди. Шымык хойну
дөгөргөш, элдин дүлүп алган,
халта соккан таралыг, бир
халта баскан бышак. Хи-
рынчыкта аживас чектектиг
болду. Ол бүтү чепиң биске
тудускан, көгээржикте тыва
арагазын боду кездэр салып
кагды.

Данзырың акым-биле менче
кезе кайгал, хандыр боланып
ора, хойнуңаң сыңай уштуп
эккелди.

— Ырак чер баар апарган
ооларым-дыр эилер. Берген
эсен өрөмчүлүг. Чыңгел-
радан өрөмчүлүг, оол-
ларым — дээш, сыңай акым
богган сиприн чекпеш, өрөм-
чи тавакка сым тузупту. Даң-
ны атсым хөөрөштинис.

— Тенек-чунак чорбанар.
Салдымчак чоруп болбас. Ла-
йиң деп чүе төр берге деп,
ачаңар чугаалап чорду. Кара
дайыны басып каан, тил-
дигелиг чанып келер аас-ке-
жиктиг болунар. Бисе сагыш

Данзырың акым-биле менче
кезе кайгал, хандыр боланып
ора, хойнуңаң сыңай уштуп
эккелди.

— Ырак чер баар апарган
ооларым-дыр эилер. Берген
эсен өрөмчүлүг. Чыңгел-
радан өрөмчүлүг, оол-
ларым — дээш, сыңай акым
богган сиприн чекпеш, өрөм-
чи тавакка сым тузупту. Даң-
ны атсым хөөрөштинис.

— Тенек-чунак чорбанар.
Салдымчак чоруп болбас. Ла-
йиң деп чүе төр берге деп,
ачаңар чугаалап чорду. Кара
дайыны басып каан, тил-
дигелиг чанып келер аас-ке-
жиктиг болунар. Бисе сагыш

човаан херек чок. Аалга ту-
рар улус каймың ажыгар.
Эрес-дидим чоруйар! — деп,
ававыс чагып чорду.

Уалегениң митингиз төнө-
ри-биле, хөгжүм адаа-биле
чиртледир базып чорупкан
бис. Ужал-Хеминг паром ак-
сыга келеринисе, ававыс
эрик кырында тур. Чыгалан
мон аразы-биле шугуй-аарак,
кыскаалдан туңдур чүртүрү-
кеш, — сайлыг эрик кырында
турган ававыс-биле куска-
жы каапкан, чарлам чоруп-
кан бис.

— Оолдарым!... — дээш авам
уңу кулаамга дыңалып чы-
лап калган.

АКЫМ ДАНЗЫРЫН

Он дөрт дугаар взводтук
командири улуг лейтенант
Куудар Дончуттун дайынчы
чорган. Ровнону хостарының
тулушкунуңа акым алуру-
туң болду. Дончут баса анаа
амы-тыныңдан чарылган. Куу-
лар Дончут эзулук коммунист,
командир кижиз. Оң төрөөн
чурту — Чөөн-Хемчинтн Хен-
дирей. Улуг лейтенант Сат
Бүрөктей, анаа дайынчылар
Сарылар Канчыр-оол, Кара-
Сал Кошкар-оол олар Дончут-
тайыш чаңгыс хеминч оолдары
дайын шөлүндө эң келбейн
барганар.

Фронтунда чанып келген
меңден акым Данзырың
меңден-даа кест

